

ร้องเงิง

ร้องเงิง มีวิวัฒนาการมาจากการเดินรำพื้นเมืองของชาวสเปนหรือโปรตุเกส ซึ่งนำมาแสดงในแหลมมลายู เมื่อคราวที่ได้มาติดต่อทำการค้า จากนั้นชาวมลายูพื้นเมืองได้ดัดแปลงเป็นการแสดงที่เรียกว่า “ร้องเงิง” สำหรับในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีการเดินร้องเงิงมาเป็นเวลาช้านาน ตั้งแต่สมัยก่อนการยกเลิกการปกครอง ๗ หัวเมือง โดยที่นิยมเดินกันเฉพาะในวังของเจ้าเมือง ฝ่ายชายที่ได้รับเชิญเข้าร่วมงานรื่นเริงในวังจับคู่เดินกับฝ่ายหญิงซึ่งมีหน้าที่เดินร้องเงิงที่เป็นบริวารในวัง หลังจากนั้นร้องเงิงได้แพร่หลายไปสู่ชาวบ้านโดยที่ใช้เป็นรายการสลับฉากของมะโยง ซึ่งมุ่งแต่ความสนุกสนานและหาเงินรายได้เป็นสำคัญ ไม่รักษาแบบฉบับที่สวยงาม ซ้ำยังเอาจังหวะเดินรำอื่นๆ เช่น รุมบ้า แซมบ้า ฯลฯ เข้าไปปะปนด้วย ทำให้คนที่เคยเดินร้องเงิงมาแต่เดิมมองเห็นว่า ร้องเงิงได้เปลี่ยนไปในทางที่ไม่ดี จึงพากันเสื่อมความนิยมไปชั่วระยะหนึ่ง

ใน พ.ศ. ๒๔๙๔ ได้มีการรื้อฟื้นร้องเงิงขึ้นมาอีกครั้งหนึ่ง โดยท่านขุนจารุวิเศษ-ศึกษากร ศึกษาธิการอำเภอเมืองปัตตานี ท่านได้นำเพลงร้องเงิงดั้งเดิม ๒ เพลง คือ สากูตูวอ และเมาะฮันง์ชวามาปรับปรุงทำเด่นขึ้นจากร้องเงิงของเดิม เพื่อแสดงในงานปิดอบรมศึกษาภาคฤดูร้อนของคณะครูจังหวัดปัตตานี ปรากฏว่าร้องเงิงกลายเป็นที่แปลกใหม่ และได้รับความสนใจจากคนทั่วไปเป็นอย่างยิ่งอีกครั้งหนึ่ง

ต่อมาสมาคมงัด ของชาวมุสลิมในจังหวัดปัตตานีซึ่งติดต่อไปมาหาสู่ระหว่างปัตตานีกับปัตตาน์ มาเลเซียอยู่เสมอ ได้นำเอาเพลงจินตาซายัง บูโจ๊ะปีซัง เลงัง ฯลฯ เข้ามาเผยแพร่ในประเทศไทย ทำให้เพลงร้องเงิงมีเพิ่มมากขึ้น ประกอบกับมีผู้ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมและประดิษฐ์ดัดแปลงทำเด่นขึ้นใหม่ เช่น จากท่าเดินของหนังตะลุง และท่ารำของไทย ทำให้เพลงร้องเงิงมีเพิ่มมากขึ้นซึ่งรวบรวมได้ถึง ๑๓ เพลง

องค์ประกอบของการแสดงร้องเงิง

ผู้เดินร้องเงิง ประกอบด้วยผู้เดินชาย - หญิง เป็นคู่กัน จำนวนคู่ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของสถานที่ แต่ที่นิยมเดินกันไม่ต่ำกว่า ๕ คู่ ชาย - หญิงฝ่ายละ ๕ คน เข้าแถวแยกกันเป็นแถวตอน ชายหนึ่งแถวหญิงหนึ่งแถว ยืนห่างกันพอสมควร เพื่อความงามของการแสดงหมู่ ผู้แสดงควรมีความสูงไล่เลี่ยกัน ฝ่ายชายควรมีความสูงกว่าฝ่ายหญิงเล็กน้อย

และทั้งสองฝ่ายควรมีรูปร่างหน้าตาสง่างาม สมส่วนไม่อ้วนหรือผอมจนเกินไป บุคลิกดี รู้จัก จังหวะเพลงและลีลาในการเต้นดงาม

ท่าเต้น เมื่อดนตรีขึ้นเพลงทุกเพลง ชาย - หญิงจะโค้ง และเมื่อจบเพลงก็จะโค้ง อีกครั้งหนึ่ง ลีลาเต้นจะเคลื่อนไหวทั้งข้อมือ เท้า และลำตัวอย่างนุ่มนวล เพลงร้องเงืง ทั้งหมดแต่ละเพลงประจำไม่ปะปนกัน ผู้แสดงจะต้องจำให้ได้และฟังเพลงให้ออกว่าเพลงไหน ใช้ท่าเต้นอย่างไร นอกจากนี้จุดเด่นของการเต้น ได้แก่ การเต้นเปลี่ยนจังหวะ ช้า - เร็ว ของเพลงประกอบการเต้น ลีลาการเต้นก็จะเปลี่ยนไปด้วย บางเพลงมีลีลาขยับเข้าอารมณ์และ ท่าเต้นของชายหญิงจะหลบหลีกหล่อหลอก เล่นหูเล่นตากันตลอดเพลง บางเพลงก็เต้นอยู่กับที่ หรือมีการหมุนตัวสลัดกันบ้าง บางเพลงฝ่ายชายนั่งลงตบมือทำจังหวะให้ฝ่ายหญิงใช้ลีลา ขนาดแขน ความงามอีกประการหนึ่งของการเต้นร้องเงืงก็คือ ความพร้อมเพรียงในการเต้น และการก้าวหน้า ถอยหลังของท่าเต้นแต่ละท่าตามจังหวะ

การแต่งกาย ตามแบบเดิม ฝ่ายชายที่ได้รับเชิญไปในงานจะแต่งกายตามแบบ พื้นเมือง คือหูกางเกง (ชลูวา) ยาวรอมเท้า สวมเสื้อคอกลมแขนยาวผ่าครึ่งอก (ตือโละบลาอง) สีเดียวกับกางเกงแล้วหูกผ้าทับข้างนอก (ชลีแน) ยาวเหนือเข่าเล็กน้อย สวมหมวกสีดำ (ชอเกาะ) ผ้าที่หูกทับข้างนอกจะแสดงฐานะของเจ้าของ คนมีเงินจะหูกใหม่ยกดินเงินดินทองจากรัฐกลันตัน หรือผ้าไหมไทยอย่างดีลายโตๆ รองลงมาเป็นผ้าฝ้ายคุณภาพดีราคาแพงหน่อยจนถึงผ้าโสร่ง ปาเตะธรรมดา ส่วนหญิงที่มีหน้าที่เป็นคู่เต้นมักจะแต่งเป็นชุดทั้งโสร่งและเสื้อเป็นดอกสีเดียวกัน มักเป็นสีสดๆ แบบเสื้อเป็นเสื้อบานงแขนยาวผ่าอกตลอดหรือเสื้อคอขวาแขนสามส่วน หูกผ้ารอมเท้า มีผ้าคลุมไหล่ปักดินหรือลูกไม้ตามฐานะ

ปัจจุบันการแต่งกายในการเต้นร้องเงืงนิยมใช้ผ้าสอดดินทองแพรวพราว ตัดเป็น เสื้อกางเกงและหมวกของฝ่ายชาย ทั้งตัดเป็นเสื้อ ผ้าหูกของฝ่ายหญิง เหมือนกันเป็นคณะหรือ คู่ละสี่ตามความเห็นงามของผู้จัดแสดง ส่วนรองเท้า สวมรองเท้าตามสมัยนิยมทั้งฝ่ายชายและ ฝ่ายหญิง

ดนตรี เครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดง ได้แก่ ไวโอลิน รำมะนา และ ม้อง

ไวโอลิน เป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสาย มีเสียงแหลม ใส อ่อนหวาน สามารถ ถ่ายทอดอารมณ์ได้เป็นอย่างดี ทั้งอารมณ์สนุกสนานและเศร้าสร้อย ไวโอลินจะเป็นตัวหลัก ของการบรรเลงท่วงทำนองเพลง ปัจจุบันบางคณะเพิ่มแมนดูริน หรือก็ดาร์เข้าไปผสม เพื่อให้ จังหวะไพเราะชวนฟังยิ่งขึ้น

รำมะนาหรือบานา รูปร่างเป็นกลองแบนๆ ซึ่งด้วยหนังเพียงหน้าเดียว เป็น เครื่องประกอบจังหวะในเพลงร้องเงืง ปัจจุบันบางคณะเพิ่มกลองแขกเข้าไปประกอบเพื่อให้ จังหวะกระชับและชัดเจนขึ้น

ม้อง เป็นเครื่องดนตรีดั้งเดิมของชาวตะวันออก ทำด้วยสัมฤทธิ์มีหลายชนิด หลายขนาด ม้องที่ใช้เป็นม้องเดี่ยว เจาะรูร้อยเชือกตรงขอบสำหรับแขวนหรือถือ ปลายไม้ ดีหุ้มด้วยหนังอ่อนๆ เสียงของม้องดังกังวานกระหึ่ม ผู้เต้นจะยึดเสียงม้องเป็นหลักในการ ก้าวเท้าแตะเท้าหรือเล่นเท้าตามลีลาท่าเต้นของเพลง

เพลงและเนื้อร้องเพลงร้องเงิง เพลงที่ใช้ มีอยู่ ๑๓ เพลง คือ ลากูตูวอ จินตาชายัง เมาะอี๋นังลามา อาเนาะติดี ดินดังชายัง บุหงารำไปหรือรุมบ้าร้องเงิง มาสแมระห์ จินโยตีวัคตุมาสีมฮารี เลนัง บูโจ๊ะปีซัง เมาะอี๋นังบารู เมาะอี๋นังแลเงาะ และเมาะอี๋นังชวา แต่ปัจจุบันนี้ที่ปรากฏว่ายังมีการเต้นอยู่เพียง ๘ เพลง คือ ลากูตูวอ เลนัง บูโจ๊ะปีซัง เมาะอี๋นังชวา จินตาชายัง เมาะอี๋นังลามา อาเนาะติดี บุหงารำไปหรือรุมบ้าร้องเงิง ในการจัดการแสดง ผู้จัดนิยมจัดแสดงเพียงครั้งละ ๓ - ๕ เพลง โดยเลือกจาก ๘ เพลงดังกล่าว

สถานที่และโอกาสที่แสดง แต่เดิมร้องเงิงในประเทศไทยนั้นมิเล่นกันเฉพาะในบรรดาผู้สูงศักดิ์ เช่น ในวังของพระยาพิพิธเสนามาตย์ ในโอกาสรื่นเริงสนุกสนาน โดยเจ้าภาพจัดเตรียมผู้เต้นฝ่ายหญิงไว้เป็นคู่เต้นของแขกที่รับเชิญมาในงาน เช่น งานเลี้ยงหรืองานพิธีการต่างๆ ดังนั้นผู้เต้นจึงมีเป็นจำนวนมาก สถานที่เต้นจึงต้องเป็นห้องโถงที่มีขนาดกว้างพอสมควร จุคู่เต้นได้จำนวนมาก